

Pericolul creșterii traficului și consumului ilicit de stupefiante

Dr. Daniel-Ștefan PARASCHIV

Universitatea Spiru Haret

Râmnicu Vâlcea, România

drept_vl.paraschiv.daniel@spiruharet.ro

Rezumat: În prezent drogurile reprezintă un pericol pentru ordinea juridică mondială, întrucât traficul cu stupefiante este organizat și foarte sofisticat, existând organizații transnaționale care sunt bine puse la punct. Organizațiile implicate obțin mari sume de bani, pe care îi folosesc pentru a pune la cale acte de terorism, dar și pentru a corupe, intimida și destabiliza unele guverne. Omenirea asistă acum la împletirea a două dintre forțele cele mai de temut și mai distructive din societatea modernă: terorismul și drogurile.

Cuvinte cheie: trafic; droguri; consum ilicit; stupefiante; măsuri de combatere.

Introducere

Folosirea de substanțe stupefiante este un fenomen care a existat în toate timpurile, dar altădată, consumatorul de asemenea produse - în comparație cu ce se întâmplă în zilele noastre - se diferențiază prin aspectul privat al propriei toxicomanii. Prozelitismul era la scară redusă, iar în multe situații persoana în cauză își păstra inserția socială, primul contact cu drogurile având loc, de regulă, la o vârstă mai mare decât astăzi.

Obținând profituri imense din traficul internațional cu droguri, „narcoterorismul” a devenit, treptat, o armă [1] și pătrunde în structura socială și politică a multor țări, contribuind la alimentarea unor „insurecții” sângeroase pe cele patru continente.

Până de curând, comerțul cu droguri era dominat de răufăcători, care nu voiau decât să strângă averi și să dețină puterea, însă cu aproximativ zece - douăzeci de ani în urmă, grupurile teroriste au început să conștientizeze mai bine avantajele oferite de traficul de droguri.

Potrivit Drug Enforcement Administration din S.U.A., în primii ani ai acestui deceniu, datorită traficului de droguri, au început să fie alimentate, tot mai mult, cu fonduri constituite ilegal pentru: insurgenții rurali, teroriștii urbani, mișcările de eliberare, traficanții de arme, grupările subversive, grupările extremiste de stânga și de dreapta, etc.

Lipsa de control asupra banilor obținuți din droguri, are un efect destabilizator asupra circulației monetare și piețelor de schimb, iar unele grupuri teroriste își finanțează activitățile cu fonduri provenite din droguri.

1. Amplificarea flagelului drogurilor

În ultima perioadă, se constată o sporire a problemelor legate de traficul de droguri, iar situația generală în acest domeniu s-a înrăutățit foarte mult, atât din cauză că fenomenul cuprinde toate regiunile lumii, cât și pentru faptul că, dacă la începuturi, abuzul de droguri constituia o problemă pentru un număr limitat de țări, în prezent statele care nu se confruntă cu acest flagel constituie veritabile excepții.

Din datele furnizate de Comisia Stupefiantelor de pe lângă ONU, rezultă că în lume există un consum ilegal impresionant de opiacee, canabis, frunze de coca, cocaină și substanțe psihotrope, consum alimentat de un imens trafic ilicit.

Influențele, pe toate planurile, a cartelurilor drogurilor sunt în continuă creștere [2], iar odată cu globalizarea, se realizează și o cooperare tot mai strânsă și complexă între organizațiile criminale. Se evidențiază, cu pregnanță, o specializare a cartelurilor pe diferite tipuri de droguri, iar pe de altă parte, organizațiile criminale implicate în traficul de droguri sunt angrenate, tot mai mult, și în alte forme de activități infracționale, din ce în ce mai organizate și violente, folosind mijloace tehnice tot mai sofisticate și sisteme de comunicare, de transmisiuni, etc.; în acest fel ele controlează, în general, întregul circuit al drogurilor sau producției de droguri, până la desfacerea cu amănuntul.

Organizațiile criminale implicate în traficul de droguri, depozitează mari cantități în țările în care sistemul legislativ în materie este necorespunzător, ori pedepsele prevăzute sunt mici, iar pentru tranzit sau trafic folosesc, cu predilecție, teritoriul statelor care nu sunt semnatare ale tratatelor internaționale privitoare la droguri ori, dacă le-au ratificat, nu au luat măsuri de aplicare a prevederilor acestora. De asemenea, sunt preferate teritoriile țărilor care se confruntă cu războaie civile, activități teroriste, instabilitate politică, conflicte etnice, sau statele care nu pot asigura controlul guvernamental asupra drogurilor ori în care sistemele de control vamal, financiar și judiciar nu funcționează cu eficiență corespunzătoare.

Majoritatea regiunilor lumii este marcată de o creștere a consumului de substanțe psihotrope. Dacă, în trecut, se puteau face deosebiri între țările producătoare și țările consumatoare de droguri, acum este evident că asemenea diferențieri nu mai au importanță, pentru că, în cvasitotalitatea lor, țările consumatoare au devenit și producătoare, într-o măsură mai mare sau mai mică, iar termenul de „țări de tranzit” și-a pierdut din semnificația inițială, acestea devenind, de regulă, consumatoare și chiar producătoare.

În multe state, creșterea consumului de droguri este justificată prin lipsa unei legislații eficiente și a unui control corespunzător, asupra circulației substanțelor ce se administrează pentru calmarea suferințelor unor bolnavi, fie în unități sanitare, fie în ambulatoriu. Astfel, într-un număr tot mai mare de țări, se constată folosirea pe scară largă a produselor ce conțin codeină, utilizate la prepararea siropurilor de tuse și care, neeliberate pe baza rețetelor medicale, ajung să fie vândute pe piața liberă, efectele consumului necontrolat fiind foarte dăunătoare.

Deosebit de periculoasă este și creșterea abuzivă a consumului de morfină, mai ales pentru tratarea durerilor (în special la suferinzi de cancer), cifra anuală a acestor produse opiacee, consumate în lume, depășind 200 tone echivalent morfină.

Cu toate măsurile luate pe plan mondial, în vederea reducerii zonelor de cultură a opiaceelor și limitării posibilităților de sustragere a acestor substanțe folosite în domeniul medical, mărirea producției narcoticelor a avut și are, în continuare, un efect negativ asupra raportului mondial dintre creșterea continuă a cererii și consumul produselor respective.

Multe state, chiar semnatare ale convențiilor internaționale care stabilesc regimul drogurilor, întârzie să instituie măsuri de control asupra anumitor substanțe psihotrope, iar traficanții folosesc lacunele legislative pentru a deturna acest gen de produse spre un consum ilicit.

De asemenea, o mare cantitate de substanțe drogante de pe piața neagră, provine din țările în care măsurile de control în domeniul exportului sunt slabe sau inexistente, iar organele vamale nu-și fac datoria în mod corespunzător.

2. Situația producției consumului și traficului de droguri în diferite regiuni ale lumii

O mai bună cunoaștere a răspândirii flagelului pe care îl reprezintă traficul și consumul de droguri, presupune o analiză a situației existente în diferite zone ale lumii, întrucât fiecare regiune își are specificul său.

Din documentarea și analiza efectuată prin această cercetare, la nivel global, rezultă o serie de aspecte extrem de importante specifice diferitelor zone, după cum urmează:

a. America de Sud. Majoritatea țărilor sud-americane cultivă canabisul pentru consumul local, dar și pentru piețele ilegale din alte state, dintre acestea remarcându-se Columbia, unde se estimează că sunt cultivate anual peste 700 hectare.

Totodată, a luat amploare cultivarea macului, îndeletnicire ce este mai profitabilă decât cultivarea tufișurilor de coca, estimându-se, că pe teritoriul columbian plantațiile de mac acoperă zeci de mii de hectare, iar în Ecuador și în Peru această cultură ocupă suprafețe considerabile.

În ce privește pasta de coca, Peru rămâne principalul producător mondial, plantațiile specifice fiind întinse pe o suprafață de aproximativ 130.000-200.000 hectare, urmând Bolivia cu aproximativ 40.000 hectare, Columbia și Ecuadorul.

Folosirea ilegală a acestui drog, este favorizată de lipsa reglementărilor prohibitive. Astfel, legislația boliviană permite mestecatul de coca, și chiar prepararea de către unele companii private a produsului denumit „note de coca”, sau a altora, considerate de autorități drept substanțe de uz farmaceutic.

Consumul de pastă de coca, sub diferite forme (*mate, basuco, pitillo*, etc.), este frecventă în Bolivia, Chile, Columbia, Ecuador și Peru, iar fumatul acestei paste, deosebit de dăunător pentru sănătate, este practicat îndeosebi de tineri și persoanele foarte sărace, care nu au bani pentru procurarea unor derivați.

Consumul tot mai ridicat de amfetamine, anxiolitice și de alte asemenea produse farmaceutice, în unele state sud-americane, reprezintă un fenomen ce devine periculos, datorită faptului că aceste substanțe psihotrope se pot procura fără rețete, preparatele de farmacie nefiind verificate întotdeauna de specialiști. De altfel, există numeroase lacune în sistemul de aprovizionare și desfacere a medicamentelor, multe din acestea, falsificate sau contrafăcute, făcând obiectul contrabandei în țările respective și peste hotare.

În ultima perioadă, se constată extinderea masivă a activității cartelurilor columbiene în țările vecine din America de Sud. Astfel, Venezuela a devenit țara prin care se tranzitează cantități importante de cocaină. De aici, traficanții trimit tone de drog în Europa, folosind în special transportul pe apă și pe cel aerian, în timp ce livrările către S.U.A. se fac exclusiv pe calea aeriană.

Argentina, Brazilia și Chile au devenit țări de tranzit, pentru drogurile destinate traficului, iar zonele și porturile libere de pe teritoriul uruguaian, reprezintă baze serioase și aproape sigure pentru manipularea și expedierea stupefiantelor în diferite zone ale lumii.

b. America Centrală și Caraibe. Poziția geografică a Caraibelor, este deosebit de avantajoasă, pentru a transporta și tranzita cantități importante de canabis și cocaină, pe piețele Americii de Nord și chiar ale Europei.

Cultivarea canabisului, în special pentru consumul local, se practică intens în teritoriile respective, cel recoltat din Jamaica continuând să fie livrat, în cantități mari, pe piețele din S.U.A. și Canada. De altfel, Jamaica, în care canabisul este cultivat de peste 50 de ani, rămâne principalul furnizor din zonă, dar și o țară cu foarte mulți consumatori, în special tineri.

Totodată, din ce în ce mai multe suprafețe din America Centrală sunt cultivate cu mac, înregistrându-se o creștere permanentă a producției de opiu.

Problema cea mai gravă pentru această zonă o constituie însă traficul de cocaină, extins chiar și în Guatemala și Bahamas, cât și Nicaragua (în ultimii ani), ca urmare a desființării unei părți a Armatei sandiniste și a Milițiilor populare.

c. America de Nord. S.U.A., Mexic și Canada, se confruntă de mult timp cu traficul și consumul de droguri, însă, în ultima perioadă, guvernele acestora duc o politică antidrog eficientă.

În S.U.A., datorită măsurilor întreprinse, mai ales după anul 1990, numărul consumatorilor de droguri se diminuează de la an la an. În schimb, au crescut cazurile de îmbolnăviri grave și accidente, datorate creșterii purității și efectului distrugător al drogurilor, mai ales a heroinei, puterii sporite a derivatelor obținute din canabis, dar și folosirii unor metode noi de administrare.

Daniel-Ștefan PARASCHIV

Abuzul de stupefiante, îndeosebi de cocaină sub forma crack-ului, constituie însă o problemă deosebit de importantă pentru minorii și tinerii din S.U.A., dar mai ales pentru cei care trăiesc la periferia societății.

Deși cantitățile importante de canabis consumat în S.U.A. își au proveniența din Mexic, Columbia și Jamaica, în ultimul timp a luat amploare cultivarea acestui produs și pe suprafețe tot mai mari din această țară, realizându-se astfel o nouă sursă de aprovizionare a vastei piețe americane a drogurilor.

Canabisul reprezintă drogul cel mai utilizat și în celelalte țări, respectiv în Mexic și Canada .

În Mexic, heroina produsă ilicit, este exportată aproape în totalitate în S.U.A., unde reprezintă circa 25% din existentul de pe piață, restul fiind livrată în zonele din sud-vestul și sud-estul Asiei și în Columbia.

Cocaina și mai ales crack-ul, reprezintă o amenințare deosebită pentru societatea americană, în toate marile orașe distribuindu-se mari cantități, aduse de cartelurile columbiene.

Mexicul, fiind o țară mai săracă, se confruntă cu consumul de halucinogene, existând numeroși consumatori în rândul minorilor, tinerilor și al săracilor de la periferia orașelor.

d. Asia de Est și de Sud-Est. Cele mai mari cantități de opiu din lume, se produc în Sud-Estul Asiei, în zonă existând plantații foarte mari de mac, mai ales la frontierele Birmaniei, în Laos, Thailanda și Vietnam.

Flagelul drogurilor s-a extins în toate țările Asiei de Sud-Est unde, de sute de ani, mișună bande de gangsteri, care s-au implicat din ce în ce mai mult în comerțul ilegal de droguri.

Canabisul, este cultivat mai ales în Laos, Birmania, Thailanda, acest drog fiind destinat consumului mai mult în Hong-Kong, Indonezia, Malaezia, Filipine, Japonia și Coreea.

Regiunea de Sud-Est a Asiei deține, de asemenea, cele mai multe și complexe laboratoare de rafinare a heroinei, numai în zona de frontieră dintre Myanmar și Thailanda existând circa 25 de laboratoare clandestine, care produc și livrează anual peste 10 tone din acest drog.

China, Taiwan, Hong-Kong, Japonia, Malaezia, Filipine, Coreea, Thailanda și Vietnam, sunt state ale căror teritorii sunt folosite, tot mai mult, pentru tranzitarea drogurilor către Australia, Canada și S.U.A., iar Bangkokul, reprezintă cel mai important punct din care se îmbarcă curierii ce transportă heroina către Europa și America de Nord, atât pe mare, cât și cu aeronavele.

În zonă s-a dezvoltat, în ultima perioadă, fabricarea ilicită, traficul și consumul de amfetamine, mai ales de metamfetamine.

În Japonia și Coreea, metamfetaminele constituie cel mai utilizat drog, iar în Thailanda consumul abuziv de asemenea substanțe, sub forma tabletelor, a dus la producerea a numeroase accidente rutiere cu urmări grave.

e. Asia de Sud. Cultura cea mai răspândită în această regiune este canabisul, ea regăsindu-se pe teritoriul celor 6 state din zonă, cu predilecție în zonele de junglă, din sud-estul Sri-Lanka, în Bangladesh, cât și în provinciile Kerala, Manipur, Nagaland și Tamil Nadu, din India.

Mari cantități de rășină și ulei de canabis au fost confiscate în Nepal, care rămâne furnizor constant de astfel de produse către Europa și Zair.

Cultivarea canabisului, se realizează pe scară largă și în Leshoto, Malawi, Africa de Sud, Uganda și Zambia.

În Maroc, culturile de canabis acoperă peste 50.000 de hectare, această țară reprezentând principalul furnizor pentru Europa - punctele de încărcare a drogurilor fiind porturile mari ale Africii de Nord și de Est.

În Egipt și Kenya, există culturi intensive de opiacee, iar aeroporturile din Africa de Vest, ca și porturile din aceeași regiune, sunt folosite de organizațiile criminale internaționale pentru a primi și tranzita transporturile de heroină provenite din Asia, principalii curieri fiind selecționați din rândul nigerienilor.

f. Europa. Heroina și cocaina, continuă să fie responsabile pentru un procent ridicat al problemelor de sănătate, al morbidității și mortalității asociate consumului de droguri în Europa. În mai multe privințe s-a realizat un progres considerabil, chiar dacă neuniform, însă acesta ar putea fi periclitat prin schimbarea circumstanțelor sau prin incapacitatea de a continua dezvoltarea măsurilor.

Diferite „produse” de canabis, sunt disponibile în prezent pe piața europeană, creșterea producției interne conducând, tot mai mult, la înlocuirea rășinii importate, cu produsele din producție indigenă.

Cocaina, amfetaminele, ecstasy și catinonele de sinteză, pot fi considerate produse concurente și, într-o anumită măsură, interschimbabile de către consumator. În acest context, este probabil ca disponibilitatea substanțelor, precum și prețul sau calitatea, să influențeze alegerile consumatorilor, conducând la volatilitatea observabilă pe piața actuală a substanțelor stimulative.

Deși consumul extins de cocaină este limitat la anumite țări din sud și din vest, drogul rămâne în continuare, în ceea ce privește cifrele globale, substanța stimulative ilicită cel mai frecvent consumată în Europa .

Începând cu anii 1970, consumul de heroină, în special prin injectare, a reprezentat sursa unui număr mare de consecințe negative legate de consumul de droguri în Europa. Având în vedere problemele rezultate din consumul de heroină (incluzând decese prin supradoză, răspândirea HIV și a virusului hepatitei C, în rândul consumatorilor de droguri prin injectare) și criminalitatea asociată, politica europeană în materie de droguri s-a concentrat în principal asupra abordării problemelor legate de acest drog. De asemenea, chiar dacă problemele respective persistă în prezent, nivelul lor este mai scăzut, putându-se observa impactul politicilor eficiente practicate, reflectat mai ales în declinul, pe termen lung, în ceea ce privește consumul heroinei, în special prin injectare.

Indicatorii, în descreștere, privind tendințele consumului de droguri prin injectare, în general sugerează, de altfel, că acest comportament deosebit de periculos se află în declin. Astfel, doar puțin peste o treime (36 %) dintre persoanele care încep un tratament pentru probleme legate de heroină, raportează în prezent injectarea drogului ca principala modalitate de consum [3].

3. România în circuitul drogurilor

Înainte de anul 1990, România era o țară de tranzitare a stupefiantelor din Orient către Europa de Vest și, într-o măsură foarte mică, piață de desfacere sau consum de droguri.

Ulterior, au fost introduse ilegal stupefiante în România, pentru a fi plasate la consumatori, iar operațiunile de tranzitare au sporit, atât ca număr, cât și ca volum.

Așezată, din punct de vedere geografic, la răspântia marilor drumuri ce leagă țările consumatoare de droguri, de cele producătoare, România reprezintă un loc prielnic de tranzit pentru traficanții de droguri. Căile rutiere care pornesc din Afganistan, trec prin Istanbul, Sofia, București și Belgrad, și se îndreaptă spre Europa Occidentală, alcătuiesc așa-numita „rută balcanică”.

Au fost înființate rețele naționale de distribuire a stupefiantelor și a substanțelor psihotrope provenite de la rețelele internaționale de traficanți, ceea ce a dus la sporirea alarmantă a numărului de consumatori, mai ales în rândul tinerilor.

Folosirea drogurilor - între care morfina, heroina și halucinogenele de tipul LSD - este asociată, în toate statele, inclusiv în România, cu derapajele sociale cum sunt, pe de o parte, furturile, extorcarea de bani, mita, atacurile și asasinatele, iar de cealaltă parte, sărăcia, șomajul, lipsa de locuințe, analfabetismul, etc.

Lacunele legislative, lipsa de pregătire și toleranța autorităților de a controla traficul de substanțe psihoactive la granițe și pe teritoriul României, scăderea nivelului de trai al populației, politica traficanților de a oferi, la început, produsele gratis ori cu prețuri mici, au făcut ca România să devină foarte repede și o țară consumatoare, o țară în care traficul de stupefiante este din ce în ce mai organizat, și în care numărul consumatorilor de droguri a crescut de la an la an [4].

Daniel-Ștefan PARASCHIV

În scopul contracarării activității infracționale a traficantilor de droguri, poliția și organele de justiție și-au îmbunătățit permanent metodele și mijloacele de luptă, pentru prinderea și condamnarea acestora.

În acest sens, Legea 143/2000 cu modificările și completările ulterioare, permite folosirea unor metode utilizate cu succes în statele occidentale. Astfel, folosirea agenților sub acoperire, a livrărilor supravegheate de droguri, interceptarea convorbirilor telefonice și supravegherea operativă, reprezintă numai o parte din mijloacele introduse cu succes în țara noastră, pentru a împiedica activitățile desfășurate de traficantii de droguri.

Concluzii

Problematica drogurilor este vastă, aceasta datorându-se atitudinii îngăduitoare manifestată, de-a lungul timpului, care a permis traficului și consumului de droguri să atingă proporțiile îngrijorătoare de astăzi.

În ciuda măsurilor luate pe plan internațional, cât și de către state, la nivel național, inclusiv în țara noastră, numeroase rețele de traficantii, uneori cu complicitatea „gulerelor albe”, reușesc să distribuie droguri unui număr mare de persoane, mai ales tinere, care, devenind dependente, urmare tulburărilor neuropsihice ce se produc, comit fapte grave prevăzute de legea penală, pentru obținerea banilor necesari procurării „dozelor”, în continuă creștere.

Avându-se în vedere urmările nefaste pentru toxicomani și pericolul creșterii criminalității, este necesar să se intensifice studiul criminologic al problematicii drogurilor, pentru găsirea celor mai eficiente metode de luptă împotriva acestui flagel, astfel încât să se poată ajunge până la vârful „piramidei”, în fiecare caz supus cercetării penale, ceea ce ar permite anihilarea rețelelor de traficantii în întregime, și nu doar luarea de măsuri împotriva micilor distribuitori, ce sunt în legătură directă cu consumatorii prinși ori care se autodenunță, solicitând sprijinul organelor specializate pentru dezintoxicare.

Nimeni nu știe, cu exactitate, câți dependenți de droguri există. Statisticile oficiale, pe care autoritățile le obțin cu greu, și care adesea sunt depășite, recunosc faptul că numărul celor implicați este cu mult mai mare.

Dependența de tutun, alcool și barbiturice, este o problemă mondială, care privește sănătatea și bunăstarea a milioane de oameni, însă cu mult mai gravă este utilizarea în mod frecvent a narcoticelor „țari”, a căror răspândire se intensifică, în ciuda eforturilor unor țări de a controla fenomenul.

Referințe

- [1] Țurlea S., Bomba drogurilor, Editura Humanitas, București, 1991, pp. 269-270;
- [2] Bondea N., Traficul și consumul de stupefiante - flagel al lumii contemporane, în volumul Conferinței Naționale Antidrog - cu participare internațională, Ediția a III-a, Cluj-Napoca, 25-27 octombrie 2007, cu tema „Impactul integrării României în Uniunea Europeană din perspectiva reducerii cererii și ofertei de droguri ilicite. Tratatamentul adicțiilor. Provocări și oportunități - De ce cad îngerii?”, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2007, p. 93;
- [3] Raportul anual 2012 privind situația drogurilor în Europa, Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie, Luxembourg, 2012, pp. 9 și urm.;
- [4] Bengescu C.B., Drogurile - alarmă națională, în Adolescenții și toxicomania, Editura Polirom, Iași, 2000, pp. 30-31;